

***Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi –
Katre International Human Studies Journal***
ISSN: 2146-8117 e-ISSN: 2148-6220
December / Aralık 2020, 10: 97-128

**Uyguladıkları Prensipler Bakımından Nizari-
İsmaililer ve FETÖ Benzeşmesi**

*Similarity between Nizari-İsmailis and FETO in Terms of the
Methods Applied*

Sayın DALKIRAN

Prof.Dr., Uřak Üniversitesi, İslami ilimler fakültesi, Temel İslam
Bilimleri Bölümü, Kelam ve İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı
Prof. Dr., Uřak University, Faculty of Theology, Department of Basic
Islamic Sciences, Studies of the History of Kalam and Islamic Madhabs
Uřak / Turkey
sayin.dalkiran@usak.edu.tr orcid.org/0000-0002-6247-8187

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi
Submitted / Geliř Tarihi: 28 August / Ağustos 2020
Accepted / Kabul Tarihi: 24 December / Aralık 2020
Published / Yayın Tarihi: 31 December / Aralık 2020
Pub Date Season / Yayın Sezonu: December / Aralık
Issue / Sayı: 10 Pages / Sayfa: 97-128

Cite as / Atıf: Dalkıran, Sayın. "Uyguladıkları Prensipler Bakımından Nizari-İsmaililer ve FETÖ Benzeşmesi [*Similarity between Nizari-İsmailis and FETO in terms of the Methods Applied*]". *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi – Katre International Human Studies Journal* 10 (December / Aralık 2020), 97-128.

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Copyright © Published by İstanbul İlim ve Kültür Vakfı / Istanbul Foundation for Science and Culture, İstanbul, Turkey. All rights reserved.

Uyguladıkları Prensipler Bakımından Nizari-İsmaililer ve FETÖ Benzeşmesi

Öz: Selçuklular döneminde İslam Dünyası'nda terör estiren, inanç bazında İslam'dan uzak olan, taraftar elde etmek için gizlilik, takiyye ve yeri geldiğinde tehdit eden Batınîler ile 1970'li yıllardan itibaren önce dini bir cemaat görünümünde olan ve sonrasında farklı emeller taşıyan FETÖ'nün benzeşen çok yönleri bulunmaktadır. Bu çalışma özellikle Batınîlerin davet metotları ile FETÖ'nün davet şekilleri arasındaki örtüşen taraflarını ele almaktadır. Görülecektir ki, Batınîler ile FETÖ'nün benzeşen pek çok tarafı bulunmaktadır.

Selçuklu sarayına sızan ve sürekli onları tehdit eden Hasan Sabbah'ın Fedâîleri aldıkları emirleri gözlerini kırpmadan yerine getirmişlerdi. FETÖ'nün teşkilatlanma ve taraftar bulmada takip ettiği metotlar bakımından aynen Haşşâşîler'e benzerler. Her iki örgüt de gizlilik, sır saklama, liderlerine mutlak itaat, takiyye, kendilerine karşı çıkanları tehdit etme ve zaman zaman suikast düzenleyerek öldürme, bir kısım dini emirleri yok sayma ve birtakım haramları mübah kabul etme gibi hususlarda tıpa tıp benzerlikler göstermektedirler.

Gerçek niyetleri ilerleyen zamanlarda ortaya çıkan bu FETÖ için, Haşşâşî benzetmesi yapılması bu örgüt mensuplarında infiale yol açtığı gibi, bir kısım Müslümanların da tuhafına gitmişti. Ancak Türkiye'de zamanla meşru hükümeti yıkmak ve başbakanını suikast ile ortadan kaldırmak dahil giriştikleri pek çok eylemler niyetlerin açığa çıkarmıştır. Bundan sonradır ki, özellikle Türkiye'de İsmâîliyye, Batınîyye ve Haşşâşîlik adına bir kısım araştırmalar yapılmış ve bu araştırmalar sonucunda FETÖ-Haşşâşî benzetmesinin ne denli isabetli olduğu hatta FETÖ'nün onlardan daha tehlikeli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bâtınî, Haşşâşî, İsmâîlî, Nizârî, FETÖ, PDY, Prensip, Mezhep, Gazzâlî

Similarity between Nizari-İsmailis and FETO in terms of the Methods Applied

Abstract: There are many similar aspects between Batinis and FETO terrorist organization. Batinis terrorized the Islamic world during the Seljuk period; stood far from Islam on the basis of belief and engaged in deception and threatening when necessary to gain supporters. FETO terrorist organization had the appearance of a religious community since 1970s and later carried different ambitions. This study deals with the overlapping aspects of the invitation methods of the Batinis and those of FETO. It will be seen that Batinis and FETO have many similarities.

The warriors of Hasan Sabbah, following his orders without

questioning, infiltrated the Seljuk palace and constantly threatened the Seljuks. When considering the organization of FETÖ and the methods its members follow in finding supporters, they seem to be exactly like the Hashashis. Both organizations show similarities in matters such as keeping secrets, absolute obedience to their leaders, taqiyya, threatening those who oppose them and sometimes murdering them through assassination and ignoring some religious orders and accepting certain harams as permissible.

For FETÖ, whose true intentions revealed in the later years, the analogy of Hashashi caused indignation among the members of the organization, and some Muslims also found it strange. However, some actions like overthrowing the legitimate government and attempting to assassinate the prime minister of Turkey, revealed their intentions in the course of time. Thereafter, in Turkey a number of researches have been done regarding Ismailiyye, Batinis and Hashashis and as a result of these researches, it has turned out that the comparison of FETÖ-Hashashi is accurate and even FETÖ is more dangerous than the previous.

Keywords: Bâtınî, Haşşâşî, İsmâilî, Nizârî, FETÖ, PDY, Principle, Sect, Gazzâlî

Giriş

Yusuf Ziya Yörükhan'ın ifade ettiği gibi pek çok yeni fikir ve düşünce eski mezheplerin düşüncelerinin yamalı bir bohçası gibidir.¹ Bu itibarla yüzyıllar öncesindeki yaygınlaşan İsmâilî fikirler ve bu fikirler istikametinde zuhur eden eylemlerin günümüzde de tezahürlerini görmek mümkündür. Bunların başında hiç şüphesiz 15 Temmuz 2016 tarihinde yapmış oldukları darbe teşebbüsü ile kendilerinin terör örgütü oldukları tam anlamı ile tescillenen FETÖ gelmektedir. Bu örgütün başlangıçta dini görünümlü bir cemaat şeklinde kendisini tanıtmaya şüphesiz ki pek çok Müslümanın en azından kalben taraftar olmasını sağlamıştır. Gerçek niyetleri ilerleyen zamanlarda ortaya çıkan bu örgüt için, zamanın başbakanının Haşşâşî benzetmesi yapması bu örgüt mensuplarında olduğu gibi bir kısım Müslümanlarda da infiale yol açmıştı. Ancak zamanla meşru hükümeti yıkmak ve başbakanını

¹ Yusuf Ziya Yörükhan'ın ifadesi şöyledir: "Bir hadise, bir mezhep meselesi ancak içtimai nev'iler arasında izah edilebilir... Yeni bir mezhep, eski mezheplerin yamalı bohçası gibidir; her parçanın nereden ve ne suretle geldiğini bulmadıkça hakikate nüfuz etmek mümkün değildir." Yusuf Ziya Yörükhan, "Ebû'l-Fetih Şehrestânî", *Dârül-Funûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, 2/5-6 (Ankara 1926), 259.

suikast ile ortadan kaldırmak dahil pek çok eylemlere girişmeleri niyetlerinin anlaşılmasını sağlamıştır. İşte bundan sonradır ki, özellikle Türkiye’de İsmâîlîyye, Bâtınîyye ve Haşşâşîlik adına bir kısım araştırmalar yapılmış ve bu araştırmalar sonucunda FETÖ-Haşşâşî benzetmesinin ne denli isabetli olduğu hatta FETÖ’nün onlardan daha tehlikeli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Biz bu makalemizde İsmâîlîyye hakkında kısa bir bilgi verecek ve sonrasında da özellikle FETÖ-Haşşâşî benzeşmesine özellikle Bâtınîliğin, İmam Gazzâlî tarafından tespit edilen prensipleri istikametinde kıyaslama yapacağız.

İsmâîlîyye’nin aldığı diğer isimler şunlardır: Haşşâşîyye, Karamita, Saibiye, Bâtınîyye, Mübarekiyye ve Babekiyye. Bunların dışında hakikatin sadece masum imamın talimi ile öğrenilebileceği iddialarından dolayı Talimiyye, dini mahremiyete uymadıklarından ötürü İbâhiyye isimleri de verilmiştir.

1. İsmâîlîyye

Sekizinci asrın ortalarında başlayan İsmâîlîyye hareketi ile aşırı Şîîler (Gulât-ı Şîa), bilhassa Hattâbiye arasında çok yakın benzerlikler bulunmaktadır. İsmâîlîlik adı altında başlayan hareket, daha sonraki devirlerde Şîî karakterdeki birçok mezheplerin ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur. Bu mezheplerin hepsine birden “Bâtınîyye” adı verilmektedir. Fakat bu isim o kadar geniş bir zümreyi içine almaktadır ki, bazen birbirine tamamen zıt görüşte mezhepler aynı safta gösterilebilmektedir.²

Her bir Şîî imâmın vefatı sonrasında büyük bir sarsıntı yaşayarak bölünen Şîîler özellikle Câfer es-Sadık’ın 759 yılında ölümü sonrasında çok daha büyük ihtilafa düşmüşlerdir. Câfer’in on çocuğundan dördü, Abdullah, Muhammed, İsmâîl ve Musa çeşitli kollar tarafından imâm olarak tanınmışlardır. Bunlardan Musa’yı imâm tanıyanların gurubu bilahare İsnâaşeriyye’yi oluşturmuştur. Abdullah ve Muhammed’i tanıyanlar çok geçmeden ortadan silinmişlerdir. İsmâîl’i tanıyanlar da İsmâîlîyye’yi teşkil etmişlerdir. İsmâîl’in imâmlığı konusunda çok değişik rivâyetler ortaya atılmaktadır. Bazıları onun babasından önce öldüğünü, dolayısıyla imâmlığının bahis konusu edilemeyeceğini, bazıları, Câfer’in

---

² Yaşar Kutluay, *Tarihte ve Günümüzde İslam Mezhepleri* (Konya: Selçuk Yayınları, 1968), 126.

imâmliğa onu atadığını, ama babası sağ iken ölümü üzerine İmamlığın İsmâil'in oğlu Muhammed'e geçtiğini söylemişlerdir. İmâm Câfer, oğlu İsmâil ölmezden önce onun imâmetinden söz etmiş ve onun ölümü üzerine de şöyle dediği rivâyet edilmiştir: "Allah oğlum hakkında izhar ettiğini, hiçbir şeyde izhar etmemiştir." Câfer es-Sâdık'ın bu sözü, Şîî-İsnâaşeriyye'de halen devam etmekte olan "beda" inancına bir başlangıç teşkil etmiştir. Beda, "Allah bu kararından vaz geçti" anlamına gelir. Ehl-i Sünnet tarafından kabul edilmeyen bu inanç gerçekte su-i istimale son derece açıktır. Her ne kadar bu konuda bir rivâyetin varlığından söz edilse de İmam Câfer'in bu düşünceyi reddeden şöyle bir sözü olduğu da bilinmektedir: "Allah, bir şeyi yaptıktan sonra ondan pişmanlık duyar iddiasında bulunan biri, bizim görüşümüze göre, Yüce Allah'ın inkârcısıdır."³ Bir kısım rivâyete göre ise İsmâil babasından önce ölmemiş, babası tarafından saklanmıştır.

Sünnî, İsnâaşerî ve İsmâilî karakterdeki kaynakların bu hususta verdikleri bilgiler her zaman birbirine uymamaktadır. Tarih boyunca karşı cephele teşkil eden hareketlerin görüşlerinin başka türlü olmasına da imkân yoktur. Bu rivâyetleri inceleyecek olursak, gerçekten Câfer ile oğlu İsmâil arasında şiddetli bir geçimsizlik bulunduğu sonucuna varılmaktadır. İsmâil, babasının hoşlanmadığı muhitlerde gezmekte, onun tasvip etmediği, kötü şöhretli kimselerle düşüp kalkmaktadır. Bunlardan birisi de Hattâbiye'nin kurucusu Ebu'l-Hattâb (v. 158/774)'dir. İsmâil'in başlıca dostu Ebu'l-Hattâb, İsmâil'den sonra İsmâilîyye adı altında çaba göstererek Bâtınî fırkanın akidesini ve bu fırkanın ihtilâlcî teşkilatının temellerini kurmuştur.⁴

Câfer'in hayatı boyunca İsmâil ve Ebu'l-Hattâb, muhtemelen, daha sonraki İsmâilî mezhebinin temelini teşkil edecek bir sistem meydana getirmek hususunda fikir birliği içindeydiler. İkisi beraberce, ikinci derecedeki Şîî gurupları da İsmâil'in soyundan gelecekler etrafında toplayacak ihtilâlcî bir Şîî mezhebi kurma yolunda iş birliği yapmışlardır. Ebu'l-Hattâb, İsmâil ve Câfer'in

³ Şeyh Sadûk, *Risâlatu'l-i'tikâdâtî'l-İmâmîyye (Şîî-İmâmîyye'nin İnanç Esasları)*, çev. Ethem Ruhi Fiğlalı (Ankara: 1978), 41.

⁴ Abdurrahman Bedevi, *Mezâhibü'l-İslâmîyyîn* (Beyrut: 1973), II, 51 vd. Erken dönem kaynaklarının ışığında ele alınan İsmâilî görüşlerle alakalı bkz. Muzaffer Tan, Erken Dönem İsmaililik ve Temel Görüşleri, EKEV Akademi Dergisi, Yıl 13, Sayı 39, Bahar 2009, s. 73-86.

ölmeleri üzerine teşkilâtları değişik liderler ve fikirler etrafında çeşitli alt kollara ayrıldılar. Bunlar İsmâil'in oğlu Muhammed'in çevresinde toplandılar. O, çeşitli yardımcılarının destekleriyle başarı kazandı. Bu yardımcılar arasında Abdullah b. Meymun, İsmâil'in taraftarlarını Muhammed'in etrafında tek vücut halinde toplamayı başarmıştır.⁵

Mısır'da hüküm süren İsmâilî karakterli Fatımiler arasında çıkan "taht" anlaşmazlığı ve bazı Fatımi "halifeleri"nin davranışları parçalanmalara sebep olmuştur. Mustansır'ın ölümü ile iki oğlu Nizar ve Müstali arasında anlaşmazlık çıktı. Bu anlaşmazlık sebebiyle taraftarlar da iki düşman guruba ayrıldılar. Nizar'ı tutanlar memleketi terk etmek zorunda kaldılar. Irak ve çevresinde bilhassa Hasan Sabbah'ın faaliyetiyle ihtilâlcî bir teşkilat olarak ortaya çıktılar. 1124 yılından ölümüne kadar "AlamutKalesi merkez olmak üzere çeşitli cinayetlere adı karışan Hasan Sabbah'ın mezhebine Talimiye, Fidaviye, Haşîşîye ve Nizâriye de denilir. Selçuklu İmparatorluğu hudutları içinde bunlarla çok uzun mücadelelerde bulunulmakla beraber başa çıkılamamıştır. Fedâî teşkilâtının, kendisine karşı koyan birçok devlet adamı, kadı ve bilgini öldürmesi çevreye dehşet saçmıştır. On üçüncü asırdaki büyük Moğol istilasına kadar devam etmişlerdir.⁶ Mısır'daki kol bilâhare Yemen'e intikal etmiş, faaliyetine orada devam etmiştir. Her iki kolda da "Gizli imâmîlar" ve "İmamın gaybûbeti" önemli rol oynamaktadır. Her yedi imâmın da bir tanesi kaybolmakta, yerine işleri "nâib" yürütmektedir.

Mustali-Nizâri ayrılmasından daha tali derecede olmakla beraber, menşeyini yine İsmâilîyye'den alan iki hareket daha vardır. Bunlar ayrı isim altında ve bambaşka bir mecrada gelişmişlerdir. Bunlardan biri Dürziler, diğeri de Nuseyrîlerdir. Fâtımi halifesi "el-Hâkim bi-emrillah"ın tanrılık iddiasından hareketle meydana çıkan ve öğretileri çok gizli tutulan Dürzilik hakkında hala son söz söylenmiş değildir.⁷

İsmâilîler'de İmâmîyye Şîası'nda olduğu gibi takiyye oldukça büyük öneme haizdir. İsmâilîyye'de takiyye'nin en aşırı tarzda bir

---

⁵ Kutluay, *İslam Mezhepleri*, 127-128.

⁶ Kutluay, *İslam Mezhepleri*, 131-132.

⁷ Dürzi mezhebiyle alakalı geniş bilgi için bkz. İzmirli İsmail Hakkı, *Dürzi Mezhebi*, (İstanbul: 1926); Sayın Dalkıran, *Akılın Büyük Yanılgısı Tanrılaşdırma* (İstanbul: Yedi Renk Yayınları, 2005).

prensip olarak kullanıldığı bilinmektedir. Takıyye sayesinde, gizlilik devrinde, teşkilatlarını fevkalade disiplinli bir şekilde gizlilikle yürütüp Fatımi Devleti'ni kurduktan sonra takıyyeyi, Bâtınî Mezhebi'ni bütün Müslümanlara yayabilmek ve bütün İslâm dünyasına hâkim olabilmek için vazgeçilmez bir prensip olarak daha da geliştirdiler. Başlangıçta takıyye can korkusundan, tamamen insani bir kaygı neticesinde meşru görülmüş ve öylece ortaya çıkmıştı. Bâtınîler ise siyasî iktidarlarını, mezheplerini her yere yayabilmek için ihdas ettikleri beşinci kol faaliyetlerinin dini meşruiyetini takıyye prensibi ile zihinlere yerleştirdiler, mezhep mensublarına benimsettiler. Bu konuda o derece aşırı davrandılar ki Gazzâlî bunlar hakkında: "Mürtedin tevbesinin kabûlü gereklidir. Bâtınîyye'nin ve küfrünü gizleyen ve takıyyeyidin olarak kabul eden bütün zındıkların tevbesine gelince: bu konuda alimler arasında ihtilaf vardır." hükmüne varmıştır.⁸

İsmâilî dâilerin en büyük özellikleri doğru ya da yanlış mı şeklinde sorgulama yapmaksızın mutlak manada imamlarına itaat etmektir. Kendilerine verilen emirleri vaat edilen ebedi mutluluğa ulaşabilmek adına hayatlarını tehlikeye atmaktan asla çekinmezlerdi. Selçuklu Sultan Melikşah, İsmâîlîlerin lideri olan Hasan Sabbâh'a elçisiyle bir mektup göndermiş ve mektupta fedâîlerin Selçuklu devlet adamları ve komutanlarını katlettiklerini, eğer bu uygulamadan vazgeçmezler ise kalelerini yerle bir edeceğini bildirir. Hasan Sabbâh, bunun üzerine Selçuklu elçisinin huzurunda birkaç fedâîsine kendilerini kaleden atmalarını emreder. Onlar ise derhal bu emre uyarlar. Bu şekilde Hasan Sabbâh elçiye, gözünü kırpmadan hayatını feda edebilecek binlerce fedâîsinin bulunduğunu ifade ile sultana bir gözdağı mesajı vermek istemiştir. Buna benzer kaynaklarda fedâîlerin hayatına mal olan pek çok itaat örneklerini bulmak mümkündür.⁹

Haşşâşîler kendi aleyhlerinde faaliyet yürüten, devlet adamı ya da din alimlerini çeşitli şekillerde uyarmışlar, kendilerine uyarı mektupları vermişler, girilmez diye düşünülen ikametgahlarına girmişler ve oralara hançerlerini saplayarak göz dağı vermişlerdir. Zaman zaman da kesin öldürme niyeti ile gidip aleyhlerinde faaliyet

⁸ Ebû Hâmid el-Gazzâlî, *Fedâ'îhu'l-Bâtınîyye*, nşr. Abdurrahman Bedevî, (Kahire: 1383/1964), 160.

⁹ Edward Granville Browne, "LHP", *A Literary History of Persia* (Cambridge: 1906, 1924, 1928, 1951), II, 209.

yürütmeyeceklerine ve konuşmayacaklarına ilişkin söz aldıktan sonra hayatını bağışladıkları nadir kimseler de vardır. Bunlardan biri Fahreddin er-Râzî'dir. Râzî, Şii-İsmâilî mezhebini ve teşkilatını Rey'de yaptığı vaazlarında kötölemeye ve lânetlemeye başlayınca durum Alamut'a ulaştırılır. Alamut'tan Râzî'nin halk üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak ona bir Fedâî gönderilir. Fedâî öğrenci kisvesi altında Râzî'nin derslerine katılır ve fırsat kollar. Râzî'yi bir ara yalnız bulduğunda bu fırsatı değerlendirir ve onu yere yatırır ve hançerini boğazına dayayarak İsmâilîyye ile alakalı suçlamalarını sonlandırmasını ister. Râzî de bunun üzerine hiçbir şekilde suçlamada bulunmayacağına, kötöleme yapmayacağına dair kesin söz ve teminat verir. Gerçekten Râzî onlarla ilgili konuşmalarına son verir. Bu durum halkın dikkatini çeker ve kendisine onlar aleyhindeki konuşmalarını niçin yapmadığı sorulur. O ise hançerini işaret ederek "Çünkü onların burhân-ı kâti'ları vardır" diye cevap verdiği söylenir. Böylece Fedâîler ihtar ve tehdidin yeterli olduğunu ve bununla bir sonuç alabileceklerini düşündükleri kimselerin hayatlarına dokunmazken, kendi faaliyetlerine engel gördükleri ve öldürülmesine karar verdikleri kişileri ise mutlaka katletmişlerdir. Mesela onların suikastları sonrasında öldürülen en önemli devlet adamı Nizâmü'l-Mülk'tür. Zira Nizâmü'l-Mülk, Nizâri İsmâilî faaliyetlerini yakından takip ederek halkı onların zararlarından korumak için çok gayret etmiştir. Hasan Sabbah, Nizâmü'l-Mülk'ün kendilerine karşı takip ettiği siyasetin ve elinde olan ordunun farkındadır. O, propagandalarının önünü kestiği ve kendilerine engel olduğu için Nizâmü'l-Mülk'ü ortadan kaldırmaya karar verir. Bunun için Ebû Tâhir Errânî adlı fedâîyi görevlendirir. Nihâvend'e giden Fedâî, 10 Ramazan (14 Ekim 1092) tarihinde sûfi kıyafetinde Nizâmü'l-Mülk'e yaklaşmış ve onu hançerleyerek öldürmüştür.¹⁰

Şimdi de onlarca yıl Haşşâşîler gibi liderlerine mutlak itaat içinde olan ve hiçbir şekilde aldıkları emirleri sorgulamayan ve kendilerine karşı gelen din alimlerini ve devlet yetkililerini karşılıklarına alan, kendilerine yardımda bulunmayan esnafı, tüccarı değişik şekillerde tehdit eden ve ellerinde bulundurdukları güçlerle onların önünü kapatan FETÖ'den söz edelim.

---

¹⁰ Tahsin Yazıcı, "Fidâî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 13/53.

2. FETÖ Terör Örgütü

Yukarıda kısaca sözünü ettiğimiz Nizârî İsmâîlyye ile pek çok konuda hem-fikir olan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) / Paralel Devlet Yapılanması'nın (PDY) 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye'de darbe girişiminde bulunması sonrasında haklarında titizlikle geniş bir araştırma yapan Meclis Araştırma Komisyonu'nun kamuoyu ile paylaştığı bilgileri¹¹ kaynak kabul edeceğiz. 15 Temmuz öncesinde haklarında aleyhte yapılan çalışmaları yakinen takip ettikleri ve araştırmacılarını çok değişik tarzlarda tehdit ettikleri bilindiğinden dolaydır ki, haklarında çok fazla yazılıp çizilmemiştir. Nasıl ki, aleyhlerinde yazan kimseleri ve vaazlarında haklarında söz eden er-Râzî gibi kimseleri Haşşâşiler tehdit etmişlerdi, FETÖ/PYD de aynı usulü uygulamıştır. Öncelikle Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan "*Kendi Dilinden Fetö Örgütlü Bir Din İstismarı*" adlı rapor mahiyetindeki kitap çalışmasının girişinden şu hususlara temas edilmektedir:

1960'larda bir din görevlisi olarak çalışma hayatına başlayan Fetullah Gülen, 1970'lerden sonra bir cemaat (örgüt) kurma noktasında adım atmıştır. Özellikle eğitim alanına el atmış ve yurt içi ve yurt dışından devşirdiği pek çok çocuğu ve genci idealleri yönünde yetiştirmeye başlamıştır. 17/25 Aralık 2013 tarihine kadar istisnalar bir tarafa, resmi kurum ve kuruluşlar, kendisini dini cemaat şeklinde lanse eden bu kişi ve grubunu araştırma ihtiyacı hissetmemiştir. Bunun ise sebebi bir kısım tereddütlere rağmen yine de nihayetinde geleneksel bir dinî yapı olarak görülüyor olmasıydı. Diğer dini gruplar gibi Gülen yapılanmasının da bir dini grup olduğu anlayışının hâkim olması resmi kurum ve kuruluşların bunların üzerine gitmesine engel teşkil etti. Ancak

¹¹ Meclis Araştırma Komisyonu, 4 Ekim 2016-22 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 22 toplantı gerçekleştirdi. Komisyon toplam 142 saat 22 dakika çalıştıktan sonra 15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonu, 15 Temmuz Darbe Girişimi Raporu'nu 26 Mayıs 2017 tarihinde açıkladı. Raporda FETÖ'nün 1970'lerdeki kuruluş yıllarına kadar gidilip, kuruluş aşaması, Türkiye'de ve dünyada örgütlenmeye başlaması ve yıllar ile dönemler itibarıyla nasıl devlet içerisinde yapılandığı tüm detaylarıyla yer aldı. Rapor şu adresten alınmıştır:
<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1508856-fetonun-tarihcesi-15-temmuz-darbe-girisimi-raporu> (20.03.2018)

zamanla “diyalog” benzeri söylemler ve liderinin ABD’ye yerleşmesiyle küresel bir yapı olduğunun yavaş yavaş farkına varıldı ve üzerlerindeki kuşklar giderek arttı. 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirmeye çalıştıkları hain darbe girişimi sonrasında pek çok gizli bilgi ve belgeye ulaşıldı ve itirafçıların verdiği bilgiler vasıtasıyla da örgütün içyüzü, teşkilatlanma şekli ve gayeleri deşifre edildi.

Hasan Sabbah ve fedâîlerinin yaptığı gibi pek çok FETÖ mensubu liderlerinden aldıkları talimatı hiçbir şekilde sorgulamaksızın, bir robot kabilinden ve mankurtlaşmış bir tarzda gözlerini kırpmaksızın kendi vatandaşlarını, askerini ve polisini katlettiler. Ayrıca milletin iradesinin tecelli ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisini ve diğer devlet kurumlarını bombaladılar.¹²

Yukarıda bahsettiğimiz gibi Bâtınîlerde nasıl ki gizlilik ve takiyye son derece önemli prensiplerden biri ise aynı şekilde FETÖ’de de bu prensipler sıkı sıkıya takip edilmiştir. Bu açıdan FETÖ gibi gizlilik ve takiyye esasına dayalı bir örgütün tarihçesinin tüm yönleriyle ve sağlıklı bir şekilde ortaya konabilmesi güç olmakla beraber özellikle 15 Temmuz 2016 hain darbe girişimi sonrasında elde edilen bilgiler istikametinde pek çok konu aydınlığa kavuşmuş ve örgütün gerçek yüzü ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de 2013 yılında seçilmiş ve meşru hükümete karşı tertip edilen 17-25 Aralık 2013 tarihlerinde yargısal darbe girişiminin ardından, yapılanmanın özüne, maksadına, karakteristiğine ve eylemlerine daha uygun analitik ve teknik tanım ve ifadeler kullanıma sokulmuş ve “Paralel Devlet Yapılanması (PDY)” ve “Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)” olarak anılmaya başlanmıştır. Artık örgüt için FETÖ ifadesi bir alem olmuştur.

Bağlılarına göre 1941 yılında doğan Fetullah Gülen’in 1945 yılında *Kur’ân-ı Kerîm* okumayı öğrenmeye başladığı *Kur’ân-ı Kerîm*’i kısa zamanda hatmetmiştir. Onun kısa zamanda *Kur’ân*’ı hatmetmesi, hafızlık yapması örgütte yüceltme ve efsaneleştirme yoluyla “Seçilmiş Kişi” ve “Mehdi” algısına yol açmıştır. Gülen kamuoyunda bilinenin aksine Said Nursi ve Nurculuk hareketi ile samimi bir birlikteliği bulunmamıştır. Said Nursi ile hiç

---

¹² Komisyon, *Kendi Dilinden Fetö Örgütlü Bir Din İstismarı* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017), 9-10.

görüşmemiş, kısa bir süre Nur Cemaatinin bir mensubu gibi devam etmiş olsa da 1970’li yıllarda bu cemaat kendisi ile yolları ayırmıştır. Zira kendisini Mehdi ve Mesih gösterme çabası içinde bulunmuştur. Bu iddiası Nur Talebeleri içinde taraftar bulmamış, ancak dışarıda kendi müntesipleri tarafından benimsenmiştir. Hatta Gülen zamanla bununla da yetinmemiş ve kendisini Kâinat İmamı olarak,¹³ Hz. Peygamber (s.a.v.)’in üzerinde bir makama konuşturmuştur.¹⁴

Bu yapı, oluşumundan kısa bir zaman sonra “cemaatten örgüte” ve zamanla da güç zehirlenmesi yaşayarak “terör örgütüne” evrilmiştir. Yapının bu arada Haşşâşiler’de olduğu şekliyle devlet kadrolarını elde etmek maksadıyla olabildiğince takiiyeye başvurduğu görülmüştür. Dergilerine de verdikleri Sızıntı kelimesinin gereğini yaparak en üst makamlara kadar takiiye sayesinde sızarak, kendilerini gizlilik ve tedbir adı altında çok iyi kamufle etmeyi başarmışlardır. Bu hal bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde özellikle İsrail ve ABD gibi pek çok devletten aldıkları bir bakıma talimat ve bir bakıma da destek denilebilecek olan hain darbe girişimlerine kadar sürmüştür. 15 Temmuz’da gerçek niyetleri ortaya çıkmış ve bir anda gizliliği bir tarafa bırakmışlar ve hükümete, devlete ve millete silah çekmişlerdir. Ancak darbenin başarısız olması sonrasında pek çoğu yine alışkanlıkları gereği başarılı oldukları gizliliğe hemen

¹³ Cem Duran Uzun, Mert Hüseyin Akgün, Hasan Yücel, *İddianamelerde 15 Temmuz Darbe Girişimi Ve FETÖ*, Rapor, (İstanbul: Seta Yayınları, 2017), 11. Ayrıca bkz. <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sifre-cozuldu-fetonun-yemin-metni-ortaya-cikti-2332996> (Erişim: 28.08.2020)

¹⁴ Meclis Araştırma Komisyonu, 4 Ekim 2016-22 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 22 toplantı gerçekleştirdi. Komisyon toplam 142 saat 22 dakika çalıştıktan sonra 15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonu, 15 Temmuz Darbe Girişimi Raporu’nu 26 Mayıs 2017 tarihinde açıkladı. Raporla FETÖ’nün 1970’lerdeki kuruluş yıllarına kadar gidilip, kuruluş aşaması, Türkiye’de ve dünyada örgütlenmeye başlaması ve yıllar ile dönemler itibarıyla nasıl devlet içerisinde yapılandığı tüm detaylarıyla yer aldı.

Rapor şu adresten alınmıştır:

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1508856-fetonun-tarihcesi-15-temmuz-darbe-girisimi-raporu> (Erişim: 20.03.2018)

Prof. Dr. Nevzat Tarhan, Nurculuk ile Gülenizm (FETÖ) arasında 17 farkın olduğunu, bu açıdan FETÖ ile Nurculuğun asla aynı kefeyle konulamayacağını ifade eder. Bkz. <https://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/gulenizm-ile-orijinal-nurculuk-arasindaki-17-farki/14> (Erişim: 10.12.2020)

yönelmişlerdir. Zira durumları Devlet tarafından tespit edildikten sonra bir kısmı buldukları durumu inkâr etmeye ve makamlarını ve konumlarını muhafaza etmek adına takiyye yaparak gizliliğe devam etmişlerdir.

Örgüt uzun süre kendilerini “Hizmet” için “Seçilmiş” kişiler topluluğu ve Gülen’i de “Kurtarıcı Mehdi” şeklinde konumlandırmıştır. Özellikle Üniversiteye Hazırlık Dershaneleri vasıtasıyla örgüte adam devşirilmiş ve buralardan Işık Evleri adını verdikleri yerlere sevk ederek orada gençleri mutlak surette örgüte bağlamışlardır. Yakinen ilgilendikleri ve ileride kendilerine mutlak itaat edeceğini düşündükleri gençlere değişik usullerle ele geçirdikleri üniversiteye giriş ve benzeri sınav sorularını da vererek bu bağlılığı pekiştirmişlerdir. Ayrıca örgüt seçtiği ve yetiştirdiği “seçilmiş” öğrencileri askeri liselere ve polis kolejlerine yoğun olarak yönlendirmiştir. Bu öğrenciler 1984 yılından itibaren "talebe imamı" denilen örgüt mensuplarınca daimî bir surette takip ve kontrol altında tutulmuştur. Örgüt bağlıları ele ettikleri askeri lise ve polis koleji sınavlarının sorularını talebe imamlarına vermişlerdir. Onlar da bu soruları çeşitli şekillerde yakın ilgi alanlarına giren öğrencilere ulaştırmışlardır. Öğrencilere bu sorular verilirken kullandıkları yöntemlerden biri de ağabeylerinin çıkacak soruları rüyalarında gördükleri şeklindedir.¹⁵

FETÖ örgütü dini görünümlü mütevazı bir cemaat olarak başlamış, sonrasında eğitime el atmış ve sonrasında da her bir alana el atmıştır. Bu alanlardan biri de adliye teşkilatıdır. Mesela bu Fetullah Gülen’in 1995 yılında bir örgüt toplantısında takipçilerine hitaben söylediği şu sözden anlaşılmaktadır: “Bin dökeceksin bir alacaksın, önemli olan mahkûm ettirmek, hâkim de kiralayacaksın savcı da kiralayacaksın, avukat da alacaksın önemli olan hizmeti ibra etmektir. Bunlar mahrem şeylerdir... Devletin kılcal damarlarında zamanı gelinceye kadar hissettirmeden dolanacaksınız.” Bu sözleri ile en gizli ve önemli devlet kadrolarına sızma talimatını vermektedir.¹⁶

---

¹⁵<https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/calinan-askeri-lise-sinavi-sorulari-icin-istihare-yalani/619131> (Erişim: 28.08.2020).

¹⁶ Prof. Dr. Yavuz Çobanoğlu'nun 20.10.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Buraya kadar TBMM Araştırma Komisyonunun Raporu'ndaki bu bilgilerden yola çıkarak özetle şunları söyleyebiliriz: FETÖ için en başından beri din istismarı yapan ve halkın dinî hassasiyetlerinden yararlanarak adam devşiren, ipi dışarıda bir proje ürünüdür. Son derece sinsice hareket eden, tarihteki Haşşâşîlere rahmet okutacak seviyede takiyye ile hem halkın hem de devletin çok kritik noktalarına sızan bir yapıdır. Türkiye'de iki üç nesli mahveden, İslâm'a herhangi bir maddî, siyasî ve toplumsal bir menfaat beklemeksizin Allah rızası için hizmet eden gruplara, tarikatlara ve cemaatlere olduğu gibi özellikle Risâle-i Nur cemaatine zarar veren bir örgüttür. Özellikle Risâle-i Nur cemaati diyoruz, zira başlangıçta kendilerini kısmen de olsa bu cemaate bağlı olarak göstermişler, ancak kısa bir süre sonra yollarını ayırmışlardır. Böyle olmakla birlikte TBMM Araştırma Komisyonu'nun raporunda belirtildiği üzere, bazen kasıtlı bazen de kasıtsız olarak Nurculukla FETÖ karıştırılmaktadır.¹⁷ Kendisine has bir yapı oluşturan FETÖ, Batının desteği ile uluslararası bir terör örgütü niteliğine kısa zamanda ulaşmış ve halkına silah sıkabilecek noktaya gelmiştir. İşte bu hain örgütün elebaşı Gülen, kendileri gibi düşünmeyen, kendilerine destek vermeyen, örgütün iç yüzünü anlayarak örgütten koparak itirafçı olanların tamamına beddua etmiş ve ettirmiştir.

FETÖ ile ilgili söylenecek ve yazılacak çok şey olmakla birlikte bizim bu çalışmamızın hacmini aşacağından sadece

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1508856-fetonun-tarihcesi-15-temmuz-darbe-girisimi-raporu> (Erişim: 28.08.2020)

¹⁷FETÖ'nün mağdurlarından biri olan Senai Demirci, Bediüzzaman'ın Nur hareketi ile FETÖ'nün taban tabana zıt olan uygulamanın içinde olduğu, ikisinin isminin aynı yerde zikredilmesinin çok yanlış olduğunu ifade ile bir yazısında şunları söyler:

"Fetö'nün en büyük ve en gizli fitnesi, medeniyet kurucu metin olan Risale-i Nur'u, sapkın davranışlarıyla, ödek tavırlarıyla, yalancı yürüyüşleriyle karartmaları oldu. Özellikle 28 Şubat sonrası hormonla büyütülen örgüt, hep sivil kalmış gerçek Nur cemaatinden rol çaldı, "Nur Cemaati" markasını gasp etti. Ümmetin biricik ümidi olan, anlattığının karşılığında, sadece maddi değil, manevi menfaat bile beklemeyen Said Nursi yürüyüşünün yerine geçti. Zorla para toplayan mafya örgütü "Nur Cemaati" diye adlandırıldı; işte kalpazanlığın son aşaması! Saf akan dereyi kurutmaya kalktı FETÖ; dere yatağı üzerine kalın betonlar döktü. Ama işte o ince damar, saf akış gelip kırdı o zalim betonu; ümmetin gönlündeki karartma sona erdi."

<https://www.risalehaber.com/senai-demirci-f-gulen-niye-sahtekarlik-icin-risale-i-nuru-secti-280238h.htm> (Erişim: 10.12.2020)

Haşşâşîlerin uyguladıkları prensiplerle FETÖ'nün benzeşen yönlerine bakacak ve mukayese edeceğiz. Tabii ki, her ikisi farklı örgüt olmalarından dolayı farklı tarafları bulunacaktır. Ancak pek çok hususta benzeşen yönleri bulunmaktadır. Özellikle örgüte adam devşirme, devlet yetkililerini kendi çıkarları noktasında yönlendirme, karşı çıkanları öldürmeyle dahil tehdit etme, nabza göre şerbet verme, hedefe ulaşmak için her yolu meşru görme ve benzeri pek çok benzeşen tarafları bulunmaktadır. Bu çalışmamızda sadece adam devşirmede kullandıkları usullerden söz edeceğiz.

3. Bâtınîlerin ve FETÖ'nün Davet Metotları

Bâtınîler taraftar elde etmek için bir kısım davet metotları, prensipleri tespit etmişler ve tatbik etmişlerdir. Onların ortaya koyduğu bu davet metotlarını İmam Gazzâlî فضائح الباطنية / *Feđâ'ihu'l-Bâtıniyye* adlı eserinde dokuz basamak halinde ele almıştır. Bu basamaklardan her birini ayrı isimlerle adlandırmışlardır. Bunlar sırasıyla şöyledir:

Rızk / رزق (yemleme), teferrüs تفرّث (avlama), te'nîs تاءنيس (alıştırma), teşkîk تشكيك (süpheyeye düşürme), talik تعليق (boşlukta bırakma), rabt ربط (bağlama), tedlis تدليس (hile yapmak), telbis تلبيس (kafasını karıştırmak), hal' خلع (ayırma) ve selhtir سلخ (soymak).¹⁸

İmam Gazzâlî bunların her birinin ayrı ayrı tuzaklar olduğunu ve ümmetin bunları bilmesinde büyük maslahat olduğundan söz eder. Dolayısıyla her bir basamağı tafsilatı ile ele alır ve izah eder. Biz de burada öncelikle Gazzâlî'nin Bâtınîler ile alakalı verdiği bilgileri verecek, sonrasında da FETÖ örgütünün benzeşen yönlerine dikkat çekeceğiz. Söz konusu adımların başında yer alan rızk ve teferrüsten başlayarak diğerlerini de ele alalım.

3.1. Rızk ve Teferrüs

Buradaki anlamıyla rızk dâînin yani Bâtınî propagandistin 'muhatabını yemlemesi ve onu yemle kendisine çekmesi' anlamındadır. Teferrüs ise, 'ileri görüşlülük ile ferasetle bir şeyi daha öncesinden kestirmek ve bir şeyi dikkatle ve araştırmayla

¹⁸ İmam Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, çev. Avni İlhan (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2019), 43.

isabet etmek, anlamak' demektir.

Bu adımda İsmâilî dâide bulunması gereken özelliklerden söz edilmektedir. Buna göre dâinin gayet zeki, anlayışlı ve sağlam duygulu, ileri görüşlü, bir kimsenin fiziğine baktığında onun derununa nüfuz edebilecek yetenekte olması icap eder. Özellikle de üç konuda usta olması gerekir. Bu üçünden en önde olanı ise şöyledir: Dai mezhebe davet edilmesi istenilen ve şartları taşıyan şahsın, kendi inançlarının zıddına olan telkinleri gerçekten mi kabul ediyor yoksa yumuşak huylu bir kimse olup kabul ediyor gibi mi gözüküyor bunu ayırt edebilmelidir.

Bu adaylar arasından dâi en güvenilir olanlarını seçebilecek kabiliyette olmalıdır. Zira nice adamlar vardır ki dinlediğine karşı son derece serttir. Onu bağlı olduğu inancından ayırmak mümkün değildir. Dâi böyleleri için nefes tüketmemelidir. Böylesi birisinden ümidini kesip, telkinlerini kabul edebilecek kimselere yönelmelidir.

Bâtıniler'in prensiplerine göre dâi, çorak araziye tohum ekmekten; ışık olan mekanlara davet için dahil olmaktan ve onları kendi düşüncelerine davetten sakınması icap eder. Zira çorak araziye ekilen tohum kıyamete değin beklense yine de çimlenmez. Bunun gibi faziletli, akıllı ve ileri görüşlü şahısların gizli tuzak ve cidal yoluyla davet edilmeleri de uygun görülmez.¹⁹ FETÖ mensupları da yıllarca bu usulü uygulamışlar, elde edebileceklerinden emin oldukları ve ileride kendilerine yarar sağlayabileceklerini düşündükleri kimselere bir defa değil, onlarca defa gitmişler veya farklı adamlarıyla tekrar tekrar elde etmeye çalışmışlardır. Ancak bir kimse eğer kendilerine karşı çıkacak durumda ise onunla alakayı kesmişler ve zaman zaman iftiraya varan karalamalarla muhalife iftiraya varacak şekilde önünü kesmeye çalışmışlardır.²⁰ Mesela 15 Temmuz 2016 sonrasında hedef şaşırtmak için FETÖ ile alakası olmayanları da FETÖ ile ittiham etme şeklinde iftiraları da olmuştur.²¹

Bâtini dâide aranan bir başka özellik de şudur: Dâiler

---

¹⁹ İmam Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, s. 44.

²⁰ Örnek için bkz. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/fetonun-gata-oyunu/613523> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

²¹ Bkz. <https://www.haberler.com/feto-nun-yerel-secimler-oncesi-plani-desifre-oldu-11469132-haberi/> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

ayetlerin zahirini batini olarak yorumlayabilecek yetenekte olmalıdırlar. Bu konuda ileri zekalı ve kavrayışlı olmalıdırlar. Hedeflerinde Kur'an ve Sünneti inkâr ettirmekten olduğundan eğer kişi buna yanaşmıyor ise bu sefer dâi en azından muhatabın anladığı manada kalbine şüpheler atıp, bidate yönelik teviller kullanır. Böylece muhatabını şek ve şüphe içinde bırakır.²²FETÖ mensupları her ne kadar dini yalanlamıyor görünse de dini kavramları gerçekten hoyratça kullanarak içlerini boşaltmışlardır. Mesela, imam, himmet ve hizmet gibi kavramların yanında abi, kardeş, abla gibi toplumda sık kullanılan ifadeleri de çirkinleştirmişlerdir.²³

Yine dâinin dikkat etmesi gereken bir diğer husus da onun rızık ve teferrüste her bir muhatapta aynı metodu kullanmaması gerekir. Öncelikle yapması gereken, muhatabının inancını araştırmaktır. Neye nasıl inanıyor ve nelere meyillidir? Bunlar araştırılacak ve nabza göre şerbet verilecektir. Mesela, muhatabın yapısında zühd, takva ve ibadete bir meyil var ise o kimseye ona uygun davet yapılacaktır. Eğer muhatap şehvete düşkün bir yapıda ise ona da o istikamette yaklaşılacaktır. Muhatabın yaratılışında ciddiyetsizlik, utanmazlık ve nefse düşkünlük ön planda ise, ona da o yönüyle yaklaşılır ve kendisine ibadetlerin aptallık ve veranın ise ahmaklık olduğu söylenir. Özellikle de asıl akıllılığın şehvetlere uyarak, dünya zevklerinden yeterince yararlanmak ve dünyadan tat alıp, hızlı yaşamaya çalışmak olduğu telkininde bulunulur. Muhatap eğer Şii ise Şiilere göre buğz ve düşmanlık yapılarak teberrî edilen kişilerin ve toplulukların aleyhinde olunur. Tam aksi onlara göre makbul olan kimseler lehinde konuşulur ve tevellada bulunulur. Davet edilecek olan muhatap, bir hârici düşünceye mensup bir kimse ise o istikamette sohbet edilir. Davette bulunulacak kimse Müslüman değil, Yahudi, Hıristiyan veya Mecusi olursa, onlara da inançlarını uygun tarzda bir muhavere de bulunulur.²⁴

Görüldüğü gibi bu adımda Bâtınîler nabza göre şerbet vermeyi çok iyi bilmekte ve kendilerine göre iyi bir sonuç

---

²² Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 44.

²³ Hangi kavramları hangi anlamda kullandıklarına ilişkin haber için bkz. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/emniyetten-feto-pdy-sozlugu/1693004> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

²⁴ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 44-45.

almaktadırlar. Aynı hususlar FETÖ için fazlasıyla geçerlidir. FETÖ lideri ve elemanları tarafından yıllar boyunca diyalog adı altında pek çok İslami değer ayaklar altına alınmış ve Papanın karşısında el pençe divan durulmuştur. Tabii ki bunun karşılığında papadan örgüt olarak tam destek almışlardır.²⁵ Kiliselerde okudukları ezandan “Eşhedüenne Muhammeden Resulullah” ifadesini hiçbir yetkileri olmadığı halde çıkartmışlardır.²⁶ FETÖ lideri ve bağlıları hiçbir zaman Yahudiler aleyhinde hiçbir beyanatta bulunmamışlardır. Aleyhte olmak bir tarafa, onlar lehine pek çok defa açıklamalarda bulunmuşlardır. Filistin’e sadece insani yardım götürülen Mavi Marmara ile ilgili İsrail’in kıyımını tenkit etmemiş ve onları haklı çıkartacak ifadelerde bulunmuştur. Ayrıca orada İsrail tarafından öldürülen kimselere de şehit denilemeyeceğini söyleyerek İsrail yönetimine gülücükler göndermiştir.²⁷

Diğer din mensuplarının desteğini kazanmak için onlara uygun söylemler geliştiren FETÖ, Türkiye’de ise yönetimi elde edebilmek ve silahlı kuvvetlerdeki yapılanmasını gerçekleştirebilmek için her defasında darbelere taraf olmuştur. Bu yüzdendir ki, diğer dini gruplar darbelerden zarar görürken FETÖ her nasılsa her defasında zarar görmediği gibi güçlenerek çıkmıştır.²⁸

Türkiye’de bu örgütün samimi dindarlarla arası gerçekte hiç iyi olmamış, ancak onların zekât ve sadakalarını, himmetlerini celbetmek adına onlarla da iyi görünmeye devam etmişlerdir. Onlarla din adına ilişki kurulurken, dinden çok uzak kimselere de çok farklı menfaatleri sunarak ilişki kurmuşlardır. Hedefe ulaşmak için her yolu mübahlaştıran hem Bâtınîler hem de FETÖ zina dahil

²⁵ Bkz. <https://www.ahaber.com.tr/gundem/2017/01/22/fetocu-tanik-papa-bize-destek-oluyor> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

²⁶ Bkz. <http://www.yenimesaj.com.tr/diyalogculardan-kilisede-hz-muhammedsiz-ezan-H1213142.htm> (Erişim Tarihi: 28.08.2020) Muhmed ifadesi olmadan okunan ezanı dinlemek için bkz. <https://www.timeturk.com/tr/2012/06/04/kilisede-ezan-varidi-ama.html> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

²⁷ <https://www.sabah.com.tr/gundem/2014/03/08/mavi-marmarada-olenler-sehit-degil> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

²⁸ <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/05/10/fetullah-gulenin-12-eylulculere-destek-yazisi> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

pek çok haramı kendi tabilerine mubah kılmışlardır.²⁹ Sonuçta şunu ifade etmek istiyorum, FETÖ belirli bir süreden sonra dinî bir yapı olmaktan çok uzaklaşmış, dindarı-dinsizi, laiki-anti laiki, Alevisi-Sünnisi, Türkü-Kürdü, solcusu-sağcısı, dinlisi-dinsizi, Hıristiyanı-Yahudisi ve diğer yapıları ile herkese hükmetmeye ve menfur emellerine alet etmeye çalışmıştır. Tabii ki bunu yaparken de Bâtınîlerin rızk ve teferrüs adımının icaplarını yerine getirmişlerdir. Konuyla ilgili TBMM Darbe Komisyonunun tespiti şöyledir:

“Fetullah Gülen'in başlangıçta dini bir cemaat olarak kurduğu ve sonradan terör örgütüne dönüşen yapılanmanın içinde yer alanlar, çeşitlilik göstermektedir. Örgüte üyelik için kesin bir kriter yoktur. Toplumun her inanç kesiminden örgütün üyeleri vardır. Türk, Müslüman, Sünni, dini bütün, ibadet aşkıyla dolu, dindar insanlar olduğu gibi, örgüt işine gelen ve kullanılması mümkün olan herkesi bünyesine katmaktadır. Alevi, ateist gibi yapıya uzak gibi duran gruplardan, Yahudi ve Hıristiyan dinine inananlardan da paralel yapılanma içerisinde yer alanlar bulunmaktadır.”³⁰

Şimdi de davetin ikinci safhası olan te'nîs ile ilgili bilgi verelim.

3.2. Te'nîs

Te'nîs 'ısındırmak ve okşamak' anlamlarına gelir. Davet edilmesi konusunda karar verilen kimseyi elde edebilmek için dâi onun sevdiği ve meyilde bulunduğu işlerde ona uyararak onun kendisine ısınmasını sağlar. Bunu da muhatabın bağlı bulunduğu inanca münasip olan ibadet ve benzerlerinde ona uyararak onun sevgisini kazanmaya çalışır. Bunu yaparken özellikle muhatabın bunu görmesi sağlanır. Dâi muhatabın evinde sohbet etmeye ve mümkünse gece onun evinde misafir kalmaya çalışır. Yanında bir de sesi güzel olan ve güzel Kur'an okuyan bir kimseyi bulundurmaya da gayret eder.³¹

Kendilerine ısındırma ve bu yolla Müslüman halkın desteğini kazanmaya çalışan FETÖ'nün takip ettiği çok değişik metotlardan

---

²⁹ <https://www.haberler.com/ak-partili-canikli-imam-hatipler-kapatilmasaydi-15-12433986-haberi/> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

³⁰ <https://www.evrensel.net/haber/300877/feto-once-cemaat-2013ten-sonra-teror-orgutu> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

³¹ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcüzü*, 46.

biri de yıllarca devam ettirdikleri Türkçe Olimpiyatlarıdır. Bu olimpiyatlarda pek çok etkinlikler yapılmış ve bunlardan biri de yabancı uyruklu gençlere çalgı eşliğinde şarkı ve türkü söyletmeleri idi. Hatta örgüt liderinin iddiasına göre bu etkinliklere bizzat Hz. Peygamber de iştirak etmektedir.³²Böylece taraftar kazanma gayesiyle yapılan bu etkinliklere dinin Yüce Peygamberi de alet edilmiş olmaktadır.

Batını dâîler, muhatabın evinde yaptıkları sohbette etkili sözler söyleyerek ve hoş sohbetler yaparak ağlamaya ve ağlatmaya çalışır. Bunun akabinde de zamanın sultanlarına, yöneticilerine, alimlerine ve halka sözlü olarak saldırıda bulunur ve tenkit ederler. Anlattıkları bu kötü durumdan yakında Ehl-i Beyt'in bereketi ile kurtulacaklarından söz eder ve bu esnada ağlar ve derinden derine âh çeker. Okunan âyet ve hadislerde çok büyük sınırlar olduğundan da bahsederek bunları ancak Allah'ın seçtiği ve lütfuyla başkalarından farklılaştırdığı kimselerin bilebileceklerini söyler. Bu arada dâînin muhatabın evinde gece ağlayarak teheccüd namazı kılması ve bunu da gizli yapıyormuş havası verilerek ev sahibi olan muhataba hissetirmesi istenir. Böylece muhatap ile dostluğu, yakınlığı iyice pekiştirir. Artık muhatap ona güvenmekte ve onun düşüncelerini kabul edebilecek pozisyona gelmiş bulunmaktadır.³³

FETÖ liderinin en önde gelen özelliklerinden biri aynen Bâtınîlerin bu adımda yaptıkları gibi sohbetlerinde ve vaazlarında göz yaşı dökmesi ve döktürmesidir.³⁴Bu metotla pek çok kişiyi kendisine taraftar haline getirmeyi başarmıştır. FETÖ dersanelerinde ve okullarında çalışanlar velilerin evlerine gitmişler ve onlarla ilgili ileride işlerine yarayacak olan istihbarî bilgiler toplamışlar ve gerektiğinde ses kayıtlarını almışlardır.³⁵ Örgüte adam devşirme noktasında kişileri ısındırma amaçlı pek çok faaliyet düzenlemişlerdir.³⁶

³² Bk. <https://www.youtube.com/watch?v=y4o1zpWLe5I> (Erişim: 28.08.2020)

³³ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 46.

³⁴ Yüksel Taşgın, "Fetullah Gülen Portresi", *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 3(1), (Ankara: 2016), 90-115.

³⁵ <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201608061024254792-feto-iddianamesi/> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

³⁶ Bu tür faaliyetler için bkz.: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sifre-cozuldu-fetonun-yemin-metni-ortaya-cikti-2332996> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

3.3. Teşkiik

Sözlükte, Arapça şekk / شك kökünden tef'îl vezninde olan teşkiik / تشكيك 'parça parça yarma, ikiye ayırma, yarmak, şüphede bırakmak, şüpheye atmak, şüphede bırakma ve kuşkulandırma' anlamlarına gelmektedir. Bundan önceki te'nîs adımıyla muhatabı kendisine sıkı sıkıya bağlayan dâî bu basamakta ise, muhatabın inançlarını sarsacak, şüpheye düşürecek birtakım sorular yöneltir. Özellikle müteşabihler konusunda muhatabın kafasını karıştırır. Mesela huruf-ı mukataa olarak bilinen الر, عسق, كهيعص (Elif lâm râ; hâ mîm; ayn sîn kâf; kef he ye ayn sâd) gibi ayetlerin anlamlarını sorar. Bu ayetlerde sırların olduğunu ve bunları ancak imamların bilebileceğine işaret eder. Bir de özellikle hayızlı kadının neden orucu kaza edip de neden namazları kaza etmediğini, insandan çıkan meninin sidikten daha temiz olmasına rağmen meniden dolayı gusül icap ettiğini ancak sidikten dolayı etmediğini, bunun neden böyle olduğunu sorarak onu inançlarında şüpheye düşürür.

Aynı tarzda Kuran ayetleri hakkında da tereddüde yol açacak sorular yöneltir. Mesela şöyle bir soru sorulur: Cennetin kapılarının sayısı sekiz iken neden cehennem yedidir? Allah'ın, "Rabbinin arşını o gün onlardan başka sekiz tanesi yüklenir."³⁷ Ayetinin anlamı nedir? Dâî, "Orada on dokuz bekçi vardır."³⁸ ayetindeki on dokuz sayısı ile ilgili şüphe atmak için şöyle bir soru sorar: Bu on dokuz niçin yirmiye tamamlanmamıştır? Yoksa kafiye sıkıntısı mı buna engel olmuştur? Buna benzer sorularını muhataba yönelten dâî bütün bunlarda bir sır olduğunu ve bu sırrın da peygamberlerin yanında ilimde derinleşmiş bulunanların bilebileceklerini söyler. Halkın bu sırlardan mahrum olmamak için çaba sarfetmesine de şaşırılmamak gerektiğini dâî dile getirir.

Bu minval üzere cevabını veremeyeceğini bildiği muhatabını sıkıştıran dâî, muhatabını iyice şüpheye ve tereddüde düşürür. O noktaya getirir ki, muhatap kendisinden bile şüphe eder. Artık dâî muhatabı kendisinin ve konuşmakta olduğu kimselerin bu sırların hakikatlerini bildiklerini ifade ile onun da bu sırları bilmek için bir istek ve arzu içinde olmasını sağlar.³⁹

---

³⁷ el-Hâkka 69/17.

³⁸ el-Müddessir 74/30.

³⁹ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 47-48.

3.4. Ta'lik

Ta'lik **تعليق** /sözlükte 'sonraya bırakma ve erteleme' anlamındadır. Dâînin elde etmeye çalıştığı muhatap şüpheye sevk edildiği noktalardaki sırları anlamaya çalıştığında dâî, onu asla rahatlatmaz ve muhatabı hâlâ ortada bırakmaya, işi daha büyük görmesine ve meraklanmasına yol açar. Bazen de muhataba acele etmemesi gerektiğini, zira bu sırların sıradan kimselere açıklanamayacağını, zamanı geldiğinde ve uygun bir noktaya ulaştığında kendisi tarafından açıklamalar yapılacağını dile getirir ve şu ayeti okuyarak da uyarıda bulunur: "Şüphesiz bu din çok metindir. Onunla yumuşaklıkla, ciddi bir şekilde uğraş. Aceleci insan ne bir adım ileri gidebilir ne de hayvanında hayır bırakır."⁴⁰

Muhatabı oyalamaya devam edendâî, onun kendisine yaramayacağı kanaatine ulaşırsa onu kendisinden uzaklaştırır. Eğer kendisine sadık olduğu kanaatine varırsa bu sefer ona bir gün tayin eder ve ondan tövbe etmesini, namaz kılmasını ve oruç tutmasını ister. Zira sır işini daha gizemli hale getirmek için bu tarzda davranır. Sonra da kendisinden verilecek olan sırları saklaması gerekliliği hatırlatılır. Verilecek olan sırrın çok önemli olduğu, onun âdeta değerli bir inci ve gerdanlık olduğu ve bunun saklanması icap ettiğinden söz edilir ve Ahzâb Suresinin 7 ve 23. ayetleriyle Nahl suresinin 91. ayeti okunur:

"Hani biz peygamberlerden söz almıştık, senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan da. Evet biz onlardan pek sağlam bir söz aldık". "Mü'minler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir; kimi de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (sözlerini) değiştirmemişlerdir. "Antlaşma yaptığınız zaman, Allah'ın ahdini yerine getirin ve Allah'ı üzerinize şahit tutarak, yeminleri pekiştirdikten sonra bozmayın. Şüphesiz Allah, yapacağınız şeyleri pek iyi bilir."

Hz. Peygamber'in de sahabesinden söz almadan onlara gerçek sırrı açıklamadığını dolayısıyla kendisinin sırrın ne olduğunu öğrenmek istiyor ise, sırrı saklayacağına ilişkin yemin etmesi gerektiğini söyler. O kimse yemin ederse yeminine vefa

⁴⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, thk. Şu'ayb el Arnaût vd., (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1413/1993), III, 199.

göstermesini ister; yemin etmediği takdirde sırrı açıklamaksızın onu kendi haline terk eder.⁴¹

FETÖ'de de aynı gizemli durumu biraz daha farklı şekillerde görmek mümkündür. Yapılanması gereği kimse bir üst tabakada yer alan kişinin bildiklerini bilmez. 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında yapılan tespitlere göre bu yapılanma yedi kattan oluşan bir piramide benzetilmiştir. Buna göre birinci kat halk tabakasıdır. Bunlar örgütün yapısını bilmezler ve örgüte gönül bağı ile bağlı olup, fiilî ve maddî destek sağlarlar. İkinci kat sadık tabakadır. Bu grupta yer alanlar, okulları, derhaneleri, yurtları, bankaları, gazeteleri, televizyonları ve benzeri vakıflarında çalışanlarından müteşekkil sadık gruptur. Bunlar örgütün sohbetlerine katılır, düzenli olarak örgüte aidat öderler. Az da olsa örgütün yapısı ile ilgili bilgileri vardır. Üçüncü katta olan tabaka ise ideolojik örgütlenme tabakasıdır. Gayr-ı resmî faaliyetlerde bulunurlar ve örgütün ideolojisini benimsedikleri gibi propaganda faaliyetinde bulunurlar. Dördüncü tabakada ise teftiş kontrol tabakası yer alır. Bu tabakada ancak çocukluktan itibaren örgütün içinde yer alanlar görev yapabilirler. Örgüt içi denetlemeyi yaparlar. Beşinci kat organize eden tabakadır. Bu tabaka tam da Bâtınîler gibi üst düzey gizliliği icap ettirir. Hatta birbirlerini bile çok az tanımaktadırlar. Bunlar örgüt lideri tarafından atanmış ve devlet içinde yapıyı organize ederler. Altıncı tabaka has tabakadır. Bunlar da örgüt lideri tarafından atanırlar ve lider ile alt tabakaların irtibatını temin ederler. Görevleri arasında örgüt dahilinde görev değişikliği ve azilleri gerçekleştirirler. Yedinci tabaka ise kurmay tabakadır. Örgüt lideri tarafından seçilmiş olan 17 kişiden oluşur.⁴² Tabii ki, kurmay tabakanın başında örgüt lideri Fetullah Gülen vardır ve iddiasına göre o rüyasında sürekli Hz. Peygamber ile görüşür,⁴³ büyük meleklerle görüşür ve makamı peygamberlerin üzerinde kabul ettiği kâinat imamlığı görevini sürdürür.⁴⁴

Yıllarca yanında kalan ve FETÖ liderini çok iyi tanıyan Latif

---

⁴¹ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 48-50.

⁴² <https://www.haberturk.com/yargitay-fetonun-orgutlenmesini-7-tabakali-piramitle-anlatti-1739997> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

⁴³ Hüseyin Aslan, "Rüya Metaforu Üzerinden Din İstismarı: FETÖ Örneği", *Liberal Düşünce Dergisi*, 22/87, (Türkiye: Yaz 2017), 33-47.

⁴⁴ <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sifre-cozuldu-fetonun-yemin-metni-ortaya-cikti-2332996> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

Erdoğan, Gülen'in kendini Hz. Peygamber'in izdüşümünde görme saplantısının bulunduğunu şu ifadelerle açıklamaktadır:

"... (Fetullah Gülen) Konuya nasıl girdi, niçin girdi şimdi hatırlamıyorum; fakat dediği aynen şuydu: Allah benimle konuştu. Doğru, ben kâinatı Muhammed'in hatırına yarattım; ama senin hatırına devam ettiriyorum dedi."⁴⁵

Gülen, taraftarlarını inandırmak üzere sık sık kendiliğinden konuşmadığını söylediği ve konuştuklarının kendisine manevi âlemden geldiği intibasını vermektedir. Yine zamanında Gülen'in yanında yer alan Hüseyin Gülerce şu bilgileri verir: "Hocaefendi yanlış yapmaz, çünkü kendiliğinden konuşmuyor. Her Perşembe akşamı Peygamberimizle (s.a.v.) istişare ediyor. Peygamberimize (s.a.v.) danışıyor, Peygamberimizden (s.a.v.) ruhsat ve onay alıyor. Bu konuda o kadar rahat ki; Efendimiz'i (s.a.v) Samanyolu TV dizilerinde kamyona da bindiriyor, Türkçe Olimpiyatları'nda statlarda da görüyor. Türkiye'den has adamlarından biri, 'Efendim bir arkadaş Peygamberimizi rüyasında görmüş, tweetleri ikiye katlayın demiş' dediğinde, 'Siz de katlayın o zaman' cevabını çok rahatlıkla vermiş."⁴⁶

FETÖ'cüler arasında dolaşan söylentiler ele alınıp değerlendirildiğinde, Gülen'e atfedilen fevkalade durumları ve izhar ettiği kerametleri Hz. Peygamber'in hayatında bile görmek imkansızdır. Bu usulle FETÖ mensupları kolaylıkla istenilen görevlere yönlendirilebilmekte ve onlar üzerinden bir güç, iktidar vb. devşirilebilmektedir.⁴⁷ Bütün bunlar yapılırken örgüt içi gizliliğe, takiiyeye ve mutlak itaate çok önem verildiği gözlemlenmektedir.

3.5. Rabt

Sözlükte 'bağlama ve ilişirme' anlamlarına gelen rapt / ربط, adayın diliyle yapacağı yemini asla bozmaya cesaret edemeyeceği tarzda yaptırılması ve bağlanmasıdır. Bu konuda Allah, Peygamber ve Mehdi üzerine yemin ettirilir ve sırası kimseye açmaması gerektiği vurgulanır. Ayrıca kendisinin ve farklı beldelerde bulunan belde sahibi olan Mehdi'nin vekilinin dışında kimseyle görüşmemesi

⁴⁵ Bk., Latif Erdoğan, *Şeytanın Gülen Yüzü* (İstanbul: Turkuvaz Yay. 2016), 33.

⁴⁶ Hüseyin Gülerce, *Kirli Hesaplar Çarşısı* (İstanbul: Kahverengi Yay. 2016), 95.

⁴⁷ Hüseyin Aslan, "Rüya Metaforu Üzerinden Din İstismarı: FETÖ Örneği", *Liberal Düşünce Dergisi*, 22/87, (Türkiye: 2017), 33.

gerektiği konusunda da ikaz edilir. Aday bu yeminden sonra ancak izin verildiği ölçüde hareket eder ve sınırı aşamaz. İyi veya kötü hallerde, kızgınlık veya neşeli durumlarda yani her hâl ü kârda yeminine vefa gösterir.

Kendisinden alınan bu ahdve misaktan dolayı artık kendilerine ve imama karşı samimi olacak ve hangi neden olursa olsun asla ihanet etmez. Mesela ailesi, çoluk ve çocuğu, mal ve mülkü veya başka bir ahid ve misakı burada verdiği yemini bozmak için bahane olamaz. Olaki yeminini bozar ise o taktirde Allah, Peygamber, Melekler ve Kitaplardan tamamen uzaklaşacağı söylenir. Bu durumda bütün dinlerden de çıkmış sayılır. Ayrıca aday yemini bozduğu taktirde şu tarzdaki beddualara da hedef olur:

“Allah yeminini bozanı perişan etsin, ondan intikam alsın, cezasını çok çabuk versin. Verilen ödevleri yerine getirmese otuz defa yalın ayak yürümek üzere haccetmek ona borç olsun. Yemin bozulduğunda malı mülkü hiçbir akrabalık bağı bulunmayan kimselere sadaka olsun. Sahip olduğu kölelerin tamamı hür olsun. Yemin ve verilen söz bozulduğu taktirde nikahlısı olan hanım yada hanımlar üç defa boşanmış sayılsın.” Bu tarzda doğabilecek sonuçlardan söz edilir ve buna en iyi şahidin de Allah olduğu söylenir.⁴⁸

Haşşâşilerde bulunan bu tür durumların aynen belki de fazlasıyla FETÖ örgütü içerisinde yer aldığı rahatlıkla söylenebilir. Alınan yeminin şekli ve yemin bozulduğu taktirde yapılan beddua tarzları da benzeşmektedir. FETÖ mensuplarının belirli bir süre sonrasında örgütün yapısını anlayıp da örgütten kopamamalarının altında kanaatimizce farklı tarzlarda yapılan tehditlerin yanı sıra mukaddesat üzerine yaptırılan bu yeminlerin ağırlığı da etkilidir.⁴⁹ Özellikle örgütten ayrılma ya da çalınan sınav sorularının başkasına asla söylenmemesi gibi diğer sırların ifşa edilmesi halinde eşinin boşanmış sayılacağı gibi yeminler ettirilmiştir.⁵⁰

---

⁴⁸ Gazzâlî, *Bâtınlığın İcyüzü*, 51-52.

⁴⁹ Yemin metinleri için bkz. <https://www.yenisafak.com/gundem/iste-fetonun-sozde-yemin-metni-2513468> Örgütten kopan ve kendilerine kaşı olanlar için yaptıkları beddualar için bkz. <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/11/10/gulenin-bedduasinda-sok-detay> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

⁵⁰ <https://www.ahaber.com.tr/gundem/2014/03/20/cemaatten-ayrilanin-esi-bos-olur> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

3.6. Tedlîs

Tedlîs / تدليس, 'hile yapmak ve aldatmak' demektir. Adaydan yemin alınmış olması sırların hemen söylenmesi için yeterli değildir. Bekleme ve oyalama siyaseti takip edilir. Hemen sırlara geçilmez ve karşısındakinin inançlarını hemen reddetmez ve yavaş yavaş tedrici bir yol izler. Muhatabın da hemen reddetmeyeceği Allah, Kitap, Peygamber ve sonrasında da imamlardan söz eder. İmamların Kur'ân'ın manalarına bihakkın vakıf olduklarını vurgular. Daha sonra Kur'ân'ın zahirlerinin iptali konusuna geçer. Muhataba gerçeği öğrenmek için aklın kullanılması, tefekkür, teemmül ve nazardan kaçınması için birtakım usullere başvurur. Öncelikle muhataba zahiri manaları kabul eder gibi görünür ve peşinden "Bu zahirdir. Onun batını vardır, asıl olan odur. Ona nispetle zahir kabuk gibidir. Bu kabuktakilere, gerçekleri idrak etmek istemeyenler kanarlar." diyerek zahiri mananın reddine bir adım daha yaklaştırır. Özetle hakikatlerin çok ince ve gizli olduğu tekrar edilir ve bunların akılla değil gerçek ilim sahibi olan Ehl-i Beyt taraftarı imamlar tarafından öğrenilebileceği söylenir. Aday tereddüt ettiği ise, herkes tarafından sevilen, takdir edilen, saygı gösterilen bazı isimler vererek onların da kendi mezheplerinden oldukları söylenir. Bu hususta adayın verilen ismi araştıramaması için de uzak beldelerdeki zatların isimleri verilir.⁵¹

Bâtınîlerde durum böyle iken FETÖ ilk çıkış itibariyle din ve mukaddesatı ön planda tutar görünmüş iken zamanla dini duygular sömürülmeye başlanmış ve dinden uzak dünya hâkimiyeti idealine kadar ulaşmıştır. Bundan dolayı da her türlü şirketleşmeye, holdingleşmeye yönelmiş ve devlet kademelerine yerleştirdiği taraftarları marifetiyle de pek çok ihaleleri çeşitli hilelerle elde etmişlerdir.⁵²

3.7. Telbîs

Telbîs / تلبيس adımımda artık aday yavaş yavaş Bâtınî tevellere alıştırılır. Onun yadırgamayacağı bazı düşünceler telkin edilerek, zâhirin kabuk, bâtının öz olduğu; zâhirin sembol, bâtının ise asıl maksat olduğu; özü bilenin sadece Allah olduğu, ancak Allah'ın da

⁵¹ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 53-55; Bekir Topaloğlu, *Kelam İlmi Giriş*, (İstanbul: Damla Yayınevi 2002/2), 236.

⁵² <https://www.evrensel.net/haber/300877/feto-once-cemaat-2013ten-sonra-teror-orgutu>(Erişim Tarihi: 28.08.2020)

bunu gizlemesinin düşünülemediğini söyler.⁵³

3.8. Hal'

Hal' / *حلق* adımıyla ise aday dinî hükümlerden uzaklaştırılır. Dindeki hükümlerden maksadın sadece Bâtınî manaları anlamak olduğu adaya telkin edilir. Madem aday bu manaları anlayacak seviyeye ulaşmıştır, artık farzları yapmak ve haramlardan sakınmak onun için geçerli değildir.⁵⁴

FETÖ içinde ise farz olan pek çok konuda örgütün geleceği için farzların yerine getirilmemesi ve haramların yapılabilişliği noktasında ruhsat verilmiştir.⁵⁵ Bunların başında örgüt liderinin farz olan başörtüsünü bir teferruat olarak göstermesi ve örgüt üyelerinin hanımlarının yine maslahat gereği başörtülerini çıkartmalarının emredildiği de bir vakıdır.⁵⁶ Bizzat FETÖ liderinin talimatıyla kendilerini gizlemek, makamlarını korumak uğruna içki de içebilecekleri, zina da yapabilecekleri ifade edilmiştir.⁵⁷ Buradan hareketle hedefe ulaşmak için FETÖ içinde her yolun meşru görüldüğünü söyleyebiliriz.

3.9. İnsilâh

Hal' ve insilâh / *انسلاخ* aslında ikisi de 'sıyrıma' anlamındadır. Ancak yukarıda sözünü ettiğimiz hal' amelle alakalıdır. İnsilâh ise itikat ile ilgilidir. Birincisi şerî mükellefiyetlerden uzaklaşmak iken, insilâh ise tamamen dinden uzaklaşmak ve sıyrılarak çıkmaktır. Bâtınîlere göre bu en büyük rütbe sayılan el-Belâğu'l-Ekber'dir.⁵⁸

Gazzâlî bu yollar ile ilgili bilgi verdikten sonra okuyucuların bunlardan ibret almasını ve onların sapıklığına düşmemesi için uyarıda bulunur. Ona göre Bâtınîler bu inançlarını ve niyetlerini dâima gizli tutmuşlardır. Eğer açıklasa idiler kimse onlara meyilemeyecekti. Peki onlarla ilgili bu sapıklıkları nasıl öğrendin diye sorulan bir soruyu Gazzâlî şöyle cevaplandırır: "Bunu biz pek

---

⁵³ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 55-56; Topaloğlu, *Kelam İlmi Giriş*, 237.

⁵⁴ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 56; Topaloğlu, *Kelam İlmi Giriş*, 237.

⁵⁵ <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/02/28/Fetullah-gulenin-28-subattaki-utanc-verici-sozleri> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

⁵⁶ <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cemaattaki-kozmik-kadınların-gorevi-neydi-40192315> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

⁵⁷ <https://www.yenisafak.com/gundem/gulenden-igrenc-sozler-alkol-de-alabilirsiniz-zina-da-yapabilirsiniz-2584221> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)

⁵⁸ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 56; Bekir Topaloğlu, *Kelam İlmi Giriş*, 237.

çok kişiden öğrendik. Bunlar, onların dinine dahil olmuş, davetlerine icabet etmiş, sonra da sapıklıkları konusunda uyanmış ve azdırmalarından kurtulup apaçık hakikate dönmüş kişilerdir. Onlardan duydukları sözleri işte bunlar bildirdiler.”⁵⁹ Gazzâlî’ye göre Bâtınîler nabza göre şerbet verdiklerinden dolayı herkesi insilâh noktasına kadar getirmemişler ve hal’ noktasında bırakmışlardır. Dolayısıyla ipi biraz serbest bıraktıklarından dolayı oldukça yaygın hale gelmişlerdir.⁶⁰

FETÖ’de durum Bâtınîlerde olduğu gibi özellikle ticaret ve ihanet olarak nitelendirilen kesimde önceleri görünüşte dinden de söz edilirken, sonraları tamamen dünyevileşmiş ve dinden olabildiğince uzaklaşmıştır. Öyle ki son reddede emellerine ulaşmak için uyuyan hücrelerini uyandırıp, hükümeti, devleti ve milleti karşılarına alarak darbeye teşebbüs etmişlerdir.

Bâtınîlerin ağına düşen ve onların yanlış görüşlerini benimseyen tipler konusunda şu görüşler ileri sürülmüştür:

1-Kıt akıllılar, kültürleri zayıf olanlar, basiretleri bağlı, dini mevzulardan habersiz ve seviyeleri itibariyle düşük insanlardır. Bâtınîlerin ağlarına düşenlerin ekserisini bu tip insanlar oluşturur.⁶¹

2-İslamiyetin saltanat ve idarelerine son vermiş olduğu gruplar. Şüphesiz bunların içlerinde başlangıçtan itibaren gizli den gizliye bir kin ve düşmanlık bulunmaktadır. Bu nedenle Bâtınîler gibi İslam’ı içten içe çökertmek isteyen bir topluluk bulduklarında onların bütün saçmalıklarına rağmen onlarla beraber olmuşlardır.⁶²

3-“Bir şeyi çok aşırı derecede sevmek gözü kör, kulağı sağır eder” mucibince insanların içinde yükselme, şöhret, nüfuz ve makam sahibi olma hırsına kapılanlar, değişik engeller nedeniyle bu hırslarını tatmin edemeyince aşağılık duygusuna kapılırlar, taleplerini karşılamayı vadeden her söze kulak kabartarak peşine düşerler.⁶³

⁵⁹ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 56-57.

⁶⁰ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 59.

⁶¹ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 58.

⁶² Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 59.

⁶³ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İçyüzü*, 59.

4-Diğer insanlardan daha farklı olup, özel kişi olmak isteyen gruptur. Bu gruptakiler diğer kimselere benzemeyi basitlik olarak görürler. Kendilerini onlardan daha üstün telakki ederler. Bu nedenle onların özel yerleri olmalı ve bununla da şeref kazanmalıdırlar. Hakikatleri sadece kendilerinin bildiklerini sanırlar. Halk onların nazarında cahillerdir ve ürkek, huysuz eşeklere, başıboş hayvanlara benzetilirler. Şüphesiz bu görüş bir hastalıktır ve sadece cahillerde değil zekâsı yerinde olan kimselerde de görülebilmektedir. Zira tecrübe bunu gösterir, müşahede buna delalet eder.⁶⁴

5-Akli ilimlere intisap edip onlarla meşgul olduğu halde ilmî istiklal derecesine ulaşamamış kişiler. Bunlar, tembellik ve gaflete dalmakla beraber herkesin anlayamayacağı konuları anlamış görünmekten son derece hoşlanırlar. Şayet bir düşünce, bilgiçliği ve üstünlüğüyle meşhur olmuş bir zata nisbet edilmiş bulunuyorsa, onun isabetli olup olmadığını araştırmaksızın hemen kabul edilir, o zata benzemeye çalışılır.⁶⁵

6- Bu grup, Şiiler ve Rafizîler arasında yetişmiş olanlardır. Bunlar sahabeye sövmeyi din haline getirmişlerdir. Sövme hususunda Bâtînîlerle yardımlaşmışlar, onlara yardım edip, onlarla dost olmuşlardır.⁶⁶

7. Bu grupta yer alanlar mukaddesatı inkâr eden felsefeciler ile iki tanrının varlığına inanan ve din konusunda mutlak şüphe içinde bulunanlardır. Bu kesim, dinin, şuradan buradan derlenip bir araya getirilen kanunlar olduğuna, mucizelerin ise, yaldızlanıp süslenen, göz boyayan olaylar olduğuna inanırlar. Bunlar Bâtînîlere bağlı bulunanların kendilerine ikramda bulduklarını, maddî olarak yardım ettiklerini görünce dünya malına tamah ederek onlara yardıma koşarlar. Bu grupta olanlar Bâtînîlerin lehine tereddütler oluşturular. Sözleri allayıp pullayarak hakkı bâtil gösterdiler. Bâtınıyye'nin görüşlerini sistematik hale getiren, cedel ve mantık kaideleri haline getirerek delillendirenler de bunlardır.⁶⁷

8-Bu grup şehvetine esir olmuş kimselerden oluşur. Zulüm, adam öldürmek, başkalarının mallarını gasp etmek ve benzeri

---

⁶⁴ Gazzâlî, *Bâtînîliğin İçyüzü*, 59-60.

⁶⁵ Gazzâlî, *Bâtînîliğin İçyüzü*, 60.

⁶⁶ Gazzâlî, *Bâtînîliğin İçyüzü*, 60.

⁶⁷ Gazzâlî, *Bâtînîliğin İçyüzü*, 61.

haksızlıkları yapan ve bunların cezasından kurtulmak isteyenler; nefsi arzuları galip gelip dini emirleri yerine getirmek ve dini yasaklardan kaçmak artık kendilerine zor gelen bir kısım kimseler Bâtınîlik gibi her türlü kaydın kaldırıldığı bir mezhebe dahil olarak hevesatlarınca yaşamaya devam ederler.⁶⁸

9-Yoksulluk ve ihtiyaç içinde bulunup da Bâtınîyye teşkilatına girmekle bolluk ve zenginliğe kavuşanlar.⁶⁹

Bâtınîlerin görüşlerini benimseyenlerin yapıları böyle iken, FETÖ taraftarlarının durumları da bunlardan çok farklı değildir. FETÖ mensuplarının bu örgüte giriş nedenleri şüphesiz ki çok çok farklıdır. Başlangıçta dini bir yöneliş söz konusu iken, ilerleyen zaman diliminde kimileri dünyevi bir menfaat, farklı makam ve mevkilere gelebilme arzusu, kimileri buldukları konumu koruyabilme isteği hatta kimileri de FETÖ'nün şerrinden korunabilmek için örgütün içinde yer almış veya en azından taraftarmış gibi görünmüştür. Ne zaman ki, devlet onların durumları karşısında kesin ve net bir tavır belirleyerek mücadeleye başlamış işte o zaman taraftarmış gibi görünen pek çok kişi örgütü hemen terk etmiştir.

Ayrıca hedefe ulaşma konusunda her türlü yola izin verilmiştir. FETÖ'nün gerçek yüzünü daha öncesinde tespit eden Sudanlı araştırmacı yazar Dr. Fatih Ali Hasaneyn tehdit edilen kimseler arasında yer almıştır. *Türkiye'nin Lawrence'i Fetullah Gülen* adlı kitabını kaleme aldıktan sonra oldukça büyük tehditler almış olan Hasaneyn, FETÖ ve zihniyeti ile Türkiye ve dışında haklı olarak mutlaka mücadele etmenin gereği üzerinde durmuştur.⁷⁰ Hasaneyn'in de ifade ettiği gibi bu örgüt sadece Türkiye'deki samimi cemaatlara ve şahıslara zarar vermekle kalmamış, tüm dünya Müslümanlarına zarar vermişlerdir. Dolayısıyla FETÖ yerel bir terör örgütü olmayıp, uluslararası bir yapıya sahip bir örgüttür.

⁶⁸ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 61.

⁶⁹ Gazzâlî, *Bâtınîliğin İcyüzü*, 56; Topaloğlu, *Kelam İlmi Giriş*, 239. Bâtınîyye'nin etkisine kapılan tipler ile alakalı ayrıca bakınız: Ebû Mansûr Abdulkâhir b. Tâhir b. Muhammed Bağdadî, *el-Farq beyne'l-Fırağ*, nşr. M. Muhyiddin Abdulhamîd, (Mısır: ts.), 300-301; Muhammed b. el-Hasan ed-Deylemî, *Beyânu Mezhebi'l-Bâtınîyye ve Butlânuhû* (Kavâ'idu 'ağaidi Âli Muḥammed kitabından ayrı basım), nşr. R. Strothmann, (İstanbul: 1983), 19-20.

⁷⁰ <http://aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/turkiye-nin-lawrence-i-fetullah-gulen-kitabi-/859645> (Erişim tarihi: 04.08.2020)

Sonuç

Yüzyıllar öncesinde İslam Dünyası'nda terör estiren ve inanç bazında Kur'ân ve Sahih Sünnetin anlayışına taban tabana zıt olan ve farklı isimler alan Nizârî İsmaililer / Haşşâşîler, pek çok suikasta imza atmışlardır. Onların suikastına kurban gidenler arasında devlet adamı Nizâmü'l-Mülk ve benzerleri vardır. Onlardan sakındıran bilim adamı er-Râzî de tehdit edilen alimler arasında yer alır. Selçuklu sarayına sızan ve sürekli onları tehdit eden Hasan Sabbah'ın fedâîleri ondan aldıkları emirleri gözlerini kırpmadan yerine getirmişlerdi. Aynı şekilde FETÖ'nün yapılanmasına ve taraftar devşirmede takip ettikleri usullere bakıldığında aynen Haşşâşîler gibidirler. Her iki örgütte de gizlilik, sır saklama, lidere mutlak itaat, takiiye, gerektiğinde tehdit ve suikastla adam öldürme, dinî bir kısım farzları yok sayma ve birtakım haramların işlenmesini mübah kabul etme gibi hususlarda benzerlikler göstermektedirler.

Kaynakça

- Abdurrahman Bedevî. *Mezâhibü'l-İslâmiyyîn*. Beyrut: 1973.
- Ahmed b. Hanbel. *Müsned*. Thk. Şu'ayb el-Arnaût vd.. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1413/1993.
- Aslan, Hüseyin. "Rüya Metaforu Üzerinden Din İstismarı: FETÖ Örneği". *Liberal Düşünce Dergisi*. 22/87: 33-47. 2017.
- Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdulkâhir b. Tahir b. Muhammed el. *el-Farq beyne'l-Fırağ*. nşr. M. Muhyiddin Abdulhamid. Mısır: ts..
- Dalkıran, Sayın. *Akılın Büyük Yanılgısı Tanrılaştırma*. İstanbul: Yedi Renk Yayınları, 2005.
- Deylemî, Muhammed b. el-Hasan ed-. *Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye ve Buṭlânühû (Kavâ'idu 'Akâidi Âli Muḥammed* kitabından ayrı basım). nşr. R. Strothmann. İstanbul: 1983.
- Edward Granville Browne. "LHP". *A Literary History of Persia*. I-IV. Cambridge: 1906, 1924, 1928, 1951.
- Erdoğan, Latif. *Şeytanın Gülen Yüzü*. İstanbul: Turkuvaz Yayınları, 2016.
- Gazzâlî, Ebu Hamid. *Bâtınlığın İçyüzü*. çev. Avni İlhan. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2019.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid. *Fedâ'ihu'l-Bâtıniyye*. nşr. Abdurrahman Bedevî. Kahire: 1383/1964.

Gülerce, Hüseyin. *Kirli Hesaplar Çarşısı*. İstanbul: Kahverengi Yayınları, 2016.

<http://aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/turkiye-nin-lawrence-i-fetullah-gulen-kitabi-/859645>

<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201608061024254792-feto-iddianamesi/>

<https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/calinan-askerilise-sinavi-sorulari-icin-istihare-yalani/619131>

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/emniyetten-feto-pdy-sozlugu/1693004>

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/fetonun-gata-oyunu/613523>

<https://www.ahaber.com.tr/gundem/2014/03/20/cemaatten-ayrilanin-esi-bos-olur>

<https://www.ahaber.com.tr/gundem/2017/01/22/fetocu-tanik-papabize-destek-oluyor>

<https://www.evrensel.net/haber/300877/feto-once-cemaat-2013ten-sonra-teror-orgutu>

<https://www.haberler.com/ak-partili-canikli-imam-hatipler-kapatilmasaydi-15-12433986-haberi/>

<https://www.haberler.com/feto-nun-yerel-secimler-oncesi-plani-desifre-oldu-11469132-haberi/>

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1508856-fetonun-tarihcesi-15-temmuz-darbe-girisimi-raporu>

<https://www.haberturk.com/yargitay-fetonun-orgutlenmesini-7-tabakali-piramitle-anlattı-1739997>

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cemaatteki-kozmetik-kadınların-gorevi-neydi-40192315>

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/sifre-cozuldu-fetonun-yemin-metni-ortaya-cikti-2332996>

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/sifre-cozuldu-fetonun-yemin-metni-ortaya-cikti-2332996>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2014/03/08/mavi-marmarada-olenler-sehit-degil>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/02/28/Fetullah-gulenin-28-subattaki-utanc-verici-sozleri>

- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/05/10/fetullah-gulenin-12-eylulculere-destek-yazisi>
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/11/10/gulenin-bedduasinda-sok-detay>
- <https://www.timeturk.com/tr/2012/06/04/kilisede-ezan-varid-ama.html>
- <http://www.yenimesaj.com.tr/diyalogculardan-kilisede-hz-muhammedsiz-ezan-H1213142.htm>
- <https://www.yenisafak.com/gundem/gulenden-igrenc-sozler-alkol-dealabilirsiniz-zina-da-yapabilirsiniz-2584221>
- <https://www.yenisafak.com/gundem/iste-fetonun-sozde-yemin-metni-2513468>
- <https://www.youtube.com/watch?v=y4o1zpWLe5I>
- İzmirli İsmail Hakki. *Dürzi Mezhebi*. İstanbul: 1926.
- Komisyon. *Kendi Dilinden Fetö Örgütlü Bir Din İstismarı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Kutluay, Yaşar. *Tarihte ve Günümüzde İslam Mezhepleri*. Konya: Selçuk Yayınları, 1968.
- Şeyh Saduk. *Risâlatu'l-i'tikâdâtî'l-İmâmiyye (Şif-İmâmiyye'nin İnanç Esasları)*. çev. Ethem Ruhi Fığlalı. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1978.
- Tan, Muzaffer, "Erken Dönem İsmaililik ve Temel Görüşleri", *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl 13, Sayı 39. Bahar 2009.
- Taşgın, Yüksel. "Fetullah Gülen Portresi", *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 3(1), 90-115. Ankara: 2016.
- TBMM 15 Temmuz Darbe Girişimi Raporu*. Ankara: 26 Mayıs 2017.
- Topaloğlu, Bekir. *Kelam İlmi Giriş*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2002/2.
- Uzun, Cem Duran, Mert Hüseyin Akgün, Hasan Yücel. *İddianamelerde 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ*. İstanbul: Seta Yayınları, 2017.
- Yazıcı, Tahsin. "Fidâî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/53. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Yörükân, Yusuf Ziya. "Ebû'l-Fetih Şehrestânî", *Dürül-Funûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası*. 2/5-6. Ankara: 1926.